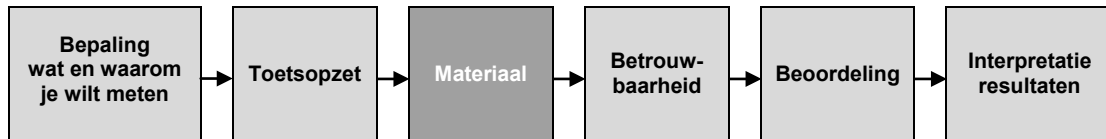

TOETSTIP 3 – SEPTEMBER 2008

TIP 3: GEBRUIK VAN AUTHENTIEK MATERIAAL IN TOETSEN

Bij Als u een taaltoets ontwikkelt, laat u zich bij de keuzes van een geschikte toetsvorm en een geschikte inhoud beïnvloeden door uw visie op taal. Bij een functionele visie op taal wordt er van uitgegaan dat taal dient als middel bij het bereiken van doelen, communicatieve doelen. Taal heeft dus een functie: het overdragen van informatie van de zender naar de ontvanger. Bij het leren van een nieuwe taal kan deze visie een meerwaarde hebben. Taalleerders leren taal om er in de werkelijkheid doelen mee te bereiken. Aan taaldocenten en taaltoetsontwikkelaars de taak om die taal zo functioneel mogelijk aan te bieden. Authentiek les- en toetsmateriaal is daarbij van groot belang.

We zullen in deze ToetsTip dieper ingaan het gebruik van authentiek materiaal in taaltoetsen. Allereerst schetsen we de voordelen van het gebruik van authentiek materiaal. Vervolgens vertellen we hoe u authentiek materiaal kunt gebruiken in uw toetsen. Tot slot geven we een aantal praktische tips.

1 Waarom authentiek materiaal gebruiken?

Bij het ontwikkelen van lesmateriaal wordt al langer gebruik gemaakt van authentieke teksten. Deze worden vooral ingezet bij het aanleren en toetsen van de receptieve vaardigheden lezen en luisteren. Dit is weer essentieel voor het ontwikkelen van de productieve vaardigheden schrijven en spreken.

Wat zijn zoal de voordelen van gebruik van authentiek materiaal in een taaltoets?

1.1 Validiteit

Met een taaltoets wil je meten wat iemands taalkennis of -vaardigheid is. In het geval van een taalvaardigheidstoets wil je te weten komen of iemands taalvaardigheid toereikend is om in de werkelijkheid die taal toe te passen in taalgebruikssituaties. Dan is het belangrijk dat de taken in die taaltoets die werkelijkheid goed benaderen. Dit kan bereikt worden door te werken met authentieke teksten. Dit zijn immers teksten die uit de werkelijkheid komen en waar moedertaalsprekers elke dag mee geconfronteerd worden. Het opnemen van dergelijke teksten kan de validiteit van een toets aanzienlijk verhogen; je benadert dan namelijk heel dicht wat je beoogt te meten: taalgebruik in de realiteit.

1.2 Motivatie student

Authentieke teksten zijn realistisch en daarmee eerder herkenbaar voor studenten. Dit heeft als voordeel dat studenten meer geïnteresseerd zullen zijn in de inhoud van de tekst; ze zouden de tekst misschien ook willen lezen in hun vrije tijd. De studenten kunnen zich door middel van dit materiaal ook een beeld vormen van hoe het er in werkelijkheid aan toe gaat in het land van de taal. Authentiek materiaal is dan een brug naar de echte wereld. Omdat de inhoud aantrekkelijk is, zullen ze meer hun best doen de tekst te begrijpen en te onthouden. Deze herkenbaarheid verhoogt de motivatie van studenten.

1.3 Kloof

Gebruik van authentiek materiaal kan bijdragen aan een beter leerresultaat van studenten. Authentieke teksten zijn namelijk niet aangepast aan het huidige taalvaardigheidsniveau van de studenten. Er kunnen dus woorden en constructies in voorkomen die nog onbekend zijn. Studenten moeten moeite doen om de teksten te begrijpen en zullen op zoek gaan naar de betekenis van onbekende woorden, strategieën gaan inzetten om teksten toch te begrijpen.

De kloof in taalvaardigheid en kennis tussen de student en het authentieke materiaal wordt ook wel het i+1 niveau genoemd. Het materiaal is net iets moeilijker dan het niveau van de student. Deze kloof kan stimulerend werken en het leerproces bevorderen. Ook bij toetsen kan dit i+1 principe goed werken. U kunt hiermee namelijk als docent nagaan hoe studenten omgaan met moeilijke teksten en verschillen tussen studenten zichtbaar maken.

2 Hoe authentiek materiaal gebruiken?

2.1 Welke soorten teksten?

Allereerst is het bij de functionele visie op taalleren en -toetsen belangrijk dat de behoeftes van de studenten centraal staan. Dit betekent dat de teksten die voor de toets gekozen worden relevant zijn in de toekomstige domeinen waarbinnen de studenten de taal gaan gebruiken. De teksten moeten dus passen bij de thema's en leerdoelen van de studenten. Ook is het goed om u te bedenken dat niet alleen het onderwerp van de tekst belangrijk is, maar ook het soort tekst. Er zit immers een groot verschil tussen een beschrijvende folder of een betogend artikel. U vindt geschikt materiaal door in de doeldomeinen zelf te zoeken naar teksten die in de toets gebruikt kunnen worden. Wanneer u een toets in het toeristische domein wilt maken, dan kunt u bijvoorbeeld een bezoekje brengen aan het Nederlands of Vlaams verkeersbureau in uw land, of u kunt op de website van de [VVV](#) zoeken.

2.2 Moeilijkheidsgraad van de tekst

Een ander belangrijk punt om rekening mee te houden is de moeilijkheidsgraad. Eerder hadden we het al over het principe i+1. Natuurlijk moet u als docent dan wel goed voor ogen hebben wat het niveau i precies is op een bepaald moment. U zult waarschijnlijk uit ervaring wel weten hoe u de moeilijkheidsgraad van een tekst ongeveer moet inschatten. De moeilijkheidsgraad wordt onder andere bepaald door de grammaticale complexiteit, de zinsconstructies, de informatiedichtheid, de gebruikte woordenschat. Ook de structuren van de teksten kunnen in moeilijkheid verschillen: is de tekst opgedeeld in verschillende alinea's, hebben de tekstdelen kopjes? Let ook op de redundantie (hoeveelheid herhalingen) in de tekst: redundantie in een tekst geeft studenten meer kansen om de inhoud te begrijpen en verlaagt daardoor de moeilijkheidsgraad. Ten slotte geeft ook het soort tekst de moeilijkheidsgraad van de tekst aan: concrete beschrijvingen zijn over het algemeen makkelijker dan abstracte betogen.

Natuurlijk bepaalt niet alleen de tekst de moeilijkheidsgraad van een toets. Dat wat je met een tekst moet doen, de handeling (bijvoorbeeld de hoofdlijnen begrijpen versus samenvatten), bepaalt ook in hoge mate de moeilijkheidsgraad van een toetstaak. Wanneer u meer informatie wenst over het bepalen van de moeilijkheidsgraad van teksten en toetstaken, zie ToetsTip 9 uit 2005: Complexiteit van een toetstaak.

2.3 Authentieke teksten op een laag niveau

Vaak wordt er gezegd dat het aanbieden van authentiek materiaal onmogelijk is bij studenten met een laag taalniveau. Ze hebben dan namelijk nog maar een zeer beperkte woordenschat en grammaticale beheersing. Te weinig om teksten te begrijpen. Er zijn echter veel verschillende soorten teksten.

Een tekst is elk stuk taal dat samenhangt door middel van betekenis¹.

Bij een tekst moet niet alleen gedacht worden aan lappen tekst, zoals bijvoorbeeld complete folders of interviews. Een kort omroepbericht op een station of een bord met openingstijden van een dokterspraktijk zijn ook teksten, net zo goed als een tekst als het boek 'De Ontdekking van de Hemel' van Harry Mulisch. Ook korte authentieke teksten kunnen ingezet worden in een taaltoets.

Het is wel belangrijk dat de teksten goed aansluiten bij de beleavingswereld van de studenten, zodat ze genoeg aanknopingspunten hebben om de tekst te begrijpen. Teksten uit het dagelijks leven kunnen dan ook goed ingezet worden op een laag niveau. Denk hierbij aan teksten zoals dienstregelingen, kassabonnen, folders en menu's.

¹ Vrij vertaald uit: Susan Feez, 2002. *Text-based Syllabus Design*: National Centre for English Language Teaching and Research, Macquarie University, Sydney.

Voorbeeld van een toetstaak met een authentieke tekst op laag niveau

Taak 1

U koopt video's bij de Free Record Shop in Amsterdam. Als u thuis komt, is de Batman video kapot.

- Lees de bon.
- Beantwoord de vragen.

1. U belt naar de verkoper. Hoe heet hij?

.....
.....

2. Krijgt u uw geld terug?

- A JA
- B NEE

3. Wat was de prijs van de video?

.....
.....

```
Free Record Shop CS
Stationsplein 15
Westtunnel A'dam
020-3302440
-----
VK 1x 1000041236 BATMAN          10,33
VK 1x 1000094893 GOOISCHE VR    6,33
VK 1x 1000090830 IN EUROPA      8,33
-----
          TOTALE VERKOOPWAARDE:  24,99
          AFRONDINGSVERSCHIL:    0,01
-----
          TE BETALEN:              25,00

          Euro                    25,00
          TERUGGAVE                0,00

BTW 19,00%                       3,99
U bent geholpen door Arjen

Bonnummer      20180100014747
KT147147 02/06/2008  9:20:44
-----
          Kijk voor onze Ruilregels
          achter op deze kassabon!
          Er wordt geen geld retour gegeven.
-----
```

2.4 Aanpassing van authentieke teksten

Het kan zijn dat u een heel geschikte tekst hebt gevonden voor een toets. Helaas vindt u dat het niveau van de tekst niet goed aansluit op het niveau van uw studenten. Dan kunt u met minimale middelen de tekst vaak toch iets begrijpelijker maken. Dit kunt u bijvoorbeeld doen door grafische elementen toe te voegen. U kunt de lay-out overzichtelijker maken, tabellen of andere ondersteunende grafische elementen toevoegen, de tekst opdelen in samenhangende alinea's of kopjes toevoegen.

Authentieke teksten kunt u ook geschikt maken door bij uw toets een aanvullende instructie te geven. U kunt dit doen door extra informatie aan te bieden over de tekst, zoals bijvoorbeeld uitleg van de betekenis van bepaalde woorden. Op deze manier kunnen de studenten niet struikelen over bepaalde onbekende begrippen, uitspraken of constructies, terwijl u wel hun begrip van de rest van de tekst kunt toetsen.

Een laatste mogelijkheid om teksten qua niveau aan te passen, is door echt aan de tekst zelf te gaan schaven. Wanneer u bijvoorbeeld vindt dat een woord te moeilijk is, kunt u het woord bijvoorbeeld vervangen door een simpele omschrijving. Ook kunt u met bepaalde programma's naar geschikte synoniemen zoeken. Microsoft Word heeft ook een dergelijke functie². Op deze manier wordt de tekst wel minder authentiek; de input wordt door modificatie minder realistisch. Dit soort teksten worden ook wel semi-authentieke teksten genoemd.

Let op! Bedenk dat uw studenten niet elk woord hoeven te kennen om een tekst te begrijpen.

² Selecteer het betreffende woord en druk op de rechtermuisknop. Onder aan het menu vindt u de optie Synoniemen.

3 Waar moet op gelet worden?

3.1 Context

Authentieke teksten staan niet op zichzelf, maar zijn altijd ingebed in een bepaalde context. Wanneer studenten bijvoorbeeld een tekst moeten lezen over een bedrijfscontract, dan is het wel belangrijk dat de situatie duidelijk is. Wat is de rol van de student, met wie communiceert hij? Waar, waarom en waarover. Om deze situatie duidelijk te maken, moet de toetstaak voorafgegaan worden door een instructie waarin de context beschreven wordt. Pas dan gaat de tekst ook echt leven voor de studenten en kunnen ze met de tekst aan de slag. Wanneer er geen context gegeven wordt, bestaat het risico dat de studenten de tekst niet goed kunnen plaatsen, waardoor ze minder presteren op de toets. Het verminderde resultaat komt dan niet voort uit een lage taalvaardigheid, maar uit onbekendheid met de situatie. Dit moet ten allen tijde voorkomen worden, want daarmee komt de validiteit van de toets in het geding.

3.2 Cultuur

Naast contextuele aspecten, is het bij gebruik van authentiek materiaal ook goed om rekening te houden met eventueel onbekende culturele aspecten. Taal, en daarmee tekst, is bij uitstek een uiting van cultuur. Authentieke teksten zijn niet aangepast aan taalleerders, of mensen van buiten het taal- en cultuurgebied. Dit betekent dat ze vaak vol zitten met cultuurgebonden elementen. Denk bijvoorbeeld aan teksten waarin onderwerpen besproken worden die taboe zijn in veel culturen (politiek, drugs, abortus).

Voor meer informatie over cultuur in taaltoetsen, zie ToetsTip 1 uit 2008.

3.3 Familiarisatie

Het is belangrijk uw studenten goed vertrouwd te maken met authentieke teksten. Dus laat ze er mee werken tijdens de les. Pas als ze goed overweg kunnen met authentieke teksten, kunt u ze ook gaan gebruiken in uw toetsen.

4 Tips

Tot slot geven we graag een aantal tips voor het vinden van authentieke teksten. U kunt op verschillende manieren te werk gaan, maar vaak is het handig om te beginnen bij het interessegebied van uw studenten. Waarom leren zij Nederlands? Voor studie of werk, of omdat ze geïnteresseerd zijn in de geschiedenis en cultuur van de lage landen? Wanneer u dat heeft bepaald, kunt u in het betreffende domein op zoek gaan naar geschikte teksten. Bijvoorbeeld: studenten die in Nederland of Vlaanderen studeren, krijgen te maken met documenten en websites van hogescholen en universiteiten. Voor de studie zelf moeten ze veel boeken en artikelen lezen. In een school- of universiteitsbibliotheek (vaak ook online te bezoeken) kunt u oneindig veel teksten vinden. Begin dus altijd met zoeken in het domein.

Natuurlijk kunt u veel materiaal halen uit kranten en tijdschriften, folders of ander drukwerk. Maar de belangrijkste bron van authentieke teksten is vandaag de dag het internet. Een groot voordeel van internet is dat ook veel auditieve teksten direct toegankelijk en gratis op te halen zijn. Een ander voordeel van internet is dat u op thema of domein kunt zoeken via zoekmachines als Google.

Hieronder volgt een aantal interessante websites:

www.beeldengeluid.nl	Website met veel oude televisie- en radiofragmenten. Veel is te downloaden (Uitzending bewaard), soms moet iets besteld worden.
www.uitzendinggemist.nl	Website met recente televisie-uitzendingen van Nederland 1, 2 en 3.
www.mbo.teleblik.nl	Teleblik is een website voor het onderwijs. Docenten kunnen audiovisuele bronnen zoeken en bekijken.
http://entoen.nu/	Website met de canon van de Nederlandse geschiedenis. Geschikt voor onderwijs, met vele schriftelijke en audiovisuele teksten.
www.radio1.be	Actualiteiten, sport en cultuur
www.radio2.be	
www.wereldomroep.nl	
www.standaard.be	De Wereldomroep informeert wereldwijd tientallen miljoenen mensen. Via radio, televisie en internet.
	Website van de dagkrant De Standaard. Actualiteiten en achtergrondartikelen.

Let op! Wanneer u auditieve teksten wilt gebruiken voor uw toets, dan is het aan te raden een transcript te maken van de tekst. Deze vergemakkelijkt het ontwikkelen van de opdracht, het beoordelingsmodel en de beoordeling zelf. U hoeft dan namelijk niet telkens het fragment opnieuw te beluisteren.

OPDRACHT

U hebt een groep studenten die Nederlands leren omdat ze in Nederland willen gaan wonen. U wilt graag dat de studenten leren omgaan met teksten van de overheid, zoals een brief van de gemeente.

- Lees de brief van de gemeente hieronder;
- Bedenk er een geschikte opdracht bij;
- Wanneer u de tekst iets te moeilijk vindt voor uw studenten:
 - 1) verduidelijk de tekst met een aanvullende instructie of ondersteunende illustraties; of
 - 2) vereenvoudig de tekst (bijvoorbeeld door moeilijke woorden te vervangen door simpele omschrijvingen);
- Probeer de toets uit bij uw studenten.

U kunt uw ervaringen met deze opdracht naar ons doorsturen voor feedback. Wanneer u vragen hebt over dit onderwerp, kunt u deze natuurlijk ook altijd aan ons stellen. Onze contactgegevens staan onder aan deze ToetsTip.

Brief van de gemeente

Beste bewoner van Amsterdam,

Mensen hebben behoefte aan rust en groene gebieden. Rustige plekken, bij voorkeur niet te ver van huis. Dat schreef de Gezondheidsraad twee jaar geleden in het advies "Stille gebieden en gezondheid". Stille gebieden kunnen geluidshinder en andere vormen van stress compenseren. We moeten er voor zorgen dat stille plekken blijven bestaan want anders verdwijnt het verschil tussen drukte en stilte waardoor de 'lawaaideken' zich verder over Nederland uitbreidt, schreef de Gezondheidsraad. Mensen moeten dan steeds verder weg om buiten in hun vrije tijd nog stilte te beleven.

Het ministerie van VROM en de gemeente Amsterdam willen stille plekken in de stad in kaart brengen. Letterlijk; er komt een kaart met een overzicht van die plekken. Bovendien willen zij weten, waarom deze plekken belangrijk voor u zijn. We kunnen er dan beter voor zorgen dat die plekken behouden blijven. Een stad zonder geluid bestaat niet. Maar zonder rust en stilte is een stad niet leefbaar. Wat is uw stille plek, en wat betekent die voor u?

Beschrijf uw favoriete stille plek en waarom die belangrijk voor u is. De mooiste inzendingen worden gepubliceerd. Daarnaast maakt u kans op deelname aan een Amsterdamse stiltewandeling. Vertel ons over de rust in de openbare ruimte van onze metropool.

Waar vindt u stilte in de metropool? Waar gaat u naartoe als u wilt nadenken, mediteren of tot rust wilt komen, of gewoon genieten van het buiten zijn? Waarom is die plek belangrijk, wat vindt u daar?

Het gaat om plekken in de openbare ruimte, die dus voor iedereen toegankelijk zijn. Het gaat vooral om het gebied binnen de ring A10.

U kunt één bijdrage meezenden, van maximaal 2 pagina's. Foto's en tekst combineren in een word-document kan natuurlijk ook. De mooiste inzendingen worden gepubliceerd en er komt een stiltekaart. Op enkele locaties wordt een stiltewandeling georganiseerd, waarvoor enkele deelnemers worden uitgeloot. Inzenden kan tot 17 oktober 2008.

Met vriendelijke groet,

*Jacob Muller
Hoofd Dienst Gezondheid*

TOETSTIP 4 GESLOTEN TOETSVORMEN DECEMBER 2008

In de volgende ToetsTip gaan we dieper in op gesloten toetsvormen: welke zijn er, wat zijn de voor- en nadelen en hoe ontwikkel je ze?

Vragen, opmerkingen en suggesties

Opmerkingen over ToetsTip 3:

Suggesties voor volgende ToetsTips:

Inhoudelijke opmerkingen over evaluatie in het algemeen:

Praktische bemerkingen over de ToetsTip:

Voor vragen & reacties één adres:

het CNaVT-secretariaat

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal
Blijde-Inkomststraat 7
B-3000 Leuven
België
0032 (0) 16 53 55 16

cnavt@arts.kuleuven.be